

Sygn. akt I C 626/20

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 8 marca 2021 r.

Sąd Okręgowy w Olsztynie – I Wydział Cywilny

w składzie następującym:

Przewodniczący sędzia Przemysław Jagosz

Protokolant sekr. sąd. Joanna Kamińska

po rozpoznaniu w dniu 8 marca 2021 r., w O., na rozprawie,

sprawy z powództwa **A. K. i J. K.**

przeciwko **Bankowi (...) S.A. w W.**

o ustalenie, zapłatę i wydanie

I. ustala, że umowa kredytu hipotecznego nr (...) z dnia 29.06.2005 r., zawarta przez powodów z pozwanym, jest nieważna;

II. zasądza od pozwanego na rzecz powodów kwotę 70 405,07 zł z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 22.07.2020 r. do dnia zapłaty i oddala powództwo o zapłatę w pozostałej części;

III. nakazuje pozwanemu wydanie na rzecz powodów weksła własnego in blanco, o którym mowa w § 12 ust. 1 pkt 1 umowy kredytu hipotecznego nr (...) z dnia 29.06.2005 r.;

IV. zasądza od pozwanego na rzecz powodów zwrot kosztów procesu w kwocie 4 575 zł z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia uprawomocnienia się niniejszego wyroku.

Sygn. akt I C 626/20

UZASADNIENIE

Powodowie ostatecznie wnieśli o:

1) zasądzenie od pozwanego Banku na ich rzecz kwoty 200 000 zł (PLN) z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 1.06.2020 r. do dnia zapłaty - tytułem zwrotu świadczeń nienależnie pobranych na rzecz pozwanego na poczet nieważnej umowy kredytu hipotecznego denominowanego nr (...) w okresie jego spłaty do stycznia 2020 r.,

1) ustalenie, że umowa kredytu hipotecznego nr (...) z dnia 29.06.2005 r. jest nieważna,

2) zobowiązanie pozwanego do wydania powodom weksła własnego in blanco wystawionego na podstawie § 12 ust. 1 pkt 1 umowy kredytu hipotecznego nr (...) z dnia 29.06.2005 r.

W uzasadnieniu pozwu wskazali, że umowa kredytu, jaką zawarli z pozwanym Bankiem jest w całości nieważna, gdyż zawiera niedozwolone postanowienia umowne, po których wyeliminowaniu umowy nie można wykonać, ponieważ nie jest znana kwota kredytu. W związku z tym dochodzą zwrotu różnicy między kwotą, jaka została pobrana na poczet spłaty kredytu **do stycznia 2020 r.**, a kwotą kredytu, jaka została im wypłacona przez pozwanego. Ustalenia nieważności umowy żądają w celu wyeliminowania niepewności co do ważności tego stosunku prawnego, a ponieważ

na zabezpieczenie wykonania umowy został przez nich wystawiony weksel in blanco, który znajduje się w posiadaniu pozwanego, żądają wydania tego dokumentu, jako stanowiącego ich własność, którym pozwany nie może dysponować z uwagi na nieważność umowy, na podstawie której mu go przekazano

(pozew po sprecyzowaniu k. 97 i nast., k. 5-14).

Pozwany wniósł o oddalenie powództwa w całości.

W jego ocenie umowa została zawarta ważnie i nie zawiera postanowień niedozwolonych, nie doszło do wzbogacenia Banku ich kosztem, a nadto roszczenie o zapłatę jest przedawnione (odpowiedź na pozew k. 152 i nast.).

Sąd ustalił, co następuje:

W świetle twierdzeń stron, wspartych dołączonymi przez nie dokumentami, za bezspornie wykazane należy uznać, że:

1) Powodowie, działając jako konsumenci, w dniu 8.06.2005 r. wystąpili do pozwanego Banku z wnioskiem o udzielenie kredytu w walucie CHF w wysokości mającej stanowić równowartość 200 000 PLN, a przeznaczonego na nabycie domu jednorodzinnego. W tej dacie mieli już podpisaną umowę przedwstępną dotyczącą zakupu tego domu za kwotę 320 000 zł (wniosek k. 183).

2) W dniu 29.06.2005 r. powodowie podpisali umowę o kredyt hipoteczny denominowany nr (...), w którym Bank zobowiązał się postawić do dyspozycji powodów kredyt w złotowej równowartości waluty wymiennej w kwocie w kwocie 77 000 CHF przeznaczony na zakup nieruchomości zabudowanej, której cena wynosi 260 000 zł, zaś kredytobiorcy wnieśli na ten zakup wkład własny w kwocie 60 000 zł (§ 1.1-2 i § 2.1 umowy k. 18).

3) Prowizję ustalono w stawce 1,25% kwoty kredytu, tj. 962,50 CHF (§ 4 umowy).

4) Kwota wskazana w CHF stanowiła kwotę, na podstawie której obliczyć miano kwotę kredytu wyrażoną w złotych przy uruchomieniu kredytu oraz przy spłacie rat kapitału i odsetek (§ 1.3 umowy).

5) Uruchomienie kredytu miało nastąpić w PLN przy jednoczesnym przeliczeniu kwoty kredytu na CHF po kursie kupna dewiz obowiązującym w Banku w dniu uruchomienia kredytu (§ 1.4 umowy).

6) W przypadku wzrostu CHF w okresie między dniem zawarcia umowy a dniem uruchomienia transzy kredytu, Bank mógł obniżyć kwotę kredytu wyrażoną w CHF w takim stopniu, aby nie przekraczała 76,92% wartości przedmiotu kredytowania. Zmiana kwoty kredytu w związku ze zmianą kursu nie wymagała zawarcia aneksu do umowy (§ 1.5 umowy).

7) Kredyt miał być spłacany w PLN w terminach i kwotach określonych w harmonogramie spłat stanowiących integralną część umowy, według kursu sprzedaży ogłaszanego przez Bank na dzień spłaty, przez pobieranie środków pieniężnych, odsetek, prowizji i opłat oraz innych kosztów i należności Banku z konta powodów (§ 8.1-2 i § 8.4 umowy).

8) Zgodnie z zapisami regulaminu - stanowiącego część umowy (por. § 24.2 umowy) - realizacja kredytu denominowanego miała następować w PLN w wysokości odpowiadającej równowartości kredytu wyrażonego w CHF i przeliczonego wg Tabeli kursów po kursie kupna:

a) dewiz w przypadku bezgotówkowej realizacji kredytu,

b) pieniędzy w przypadku gotówkowej realizacji kredytu (§ 33 regulaminu k. 44).

9) Spłata takiego kredytu miała następować w PLN w ratach określonych w walucie bazowej kredytu, po ustalonym wg Tabeli kursów kursie sprzedaży:

a) dewiz przy płatnościach w formie bezgotówkowej,

b) pieniędzy przy płatnościach w formie gotówkowej (§ 34 regulaminu k. 45 i § 8 ust. 2 umowy).

10) Bank mógł wyrazić zgodę na przewalutowanie kredytu, na wniosek kredytobiorców i pod warunkiem posiadania przez kredytobiorców zdolności kredytowej obliczonej dla pozostałego do spłaty kredytu wyrażonego w nowej walucie (§ 35 regulaminu).

11) Ani w umowie, ani w regulaminie nie wskazano, jak jest ustalany kurs sprzedaży i kurs kupna; wskazano natomiast, że tabela kursów jest to tabela kursów walut obowiązująca w pozwanym Banku od godziny 8:00 w dniu, w którym następuje operacja (§ 2 pkt 34 regulaminu k. 29).

12) Oprocentowanie kredytu ustalono według zmiennej stopy procentowej, stanowiącej sumę stopy bazowej i stałej marży Banku. Stopa procentowa miała ulegać zmianie w okresach sześciomiesięcznych liczonych od dnia podpisania umowy, przy czym:

a) dla ustalenia stopy procentowej na pierwszy sześciomiesięczny okres jako stopę bazową przyjęto odpowiednią stawkę LIBOR 6M notowaną na 2 dni robocze przed podpisaniem umowy,

b) dla ustalenia stopy procentowej na następne sześciomiesięczne okresy jako stopę bazową przyjęto odpowiednią stawkę LIBOR 6M notowaną na 2 dni robocze przed zakończeniem poprzedniego okresu (§ 9 umowy).

13) Stawkę LIBOR zdefiniowano w regulaminie jako stopę referencyjną dla krótkoterminowych pożyczek międzynarodowych dla USD lub CHF ustalaną i publikowaną przez B. A. codziennie o godzinie 11.00 czasu londyńskiego (§ 2 ust. 33 oraz § 27 regulaminu).

14) Zgodnie z regulaminem kredyt denominowany zdefiniowano jako kredyt udzielony w walucie wymiennej z zastrzeżeniem, że wysokość świadczenia Banku i klienta ustalana jest w walucie polskiej według wartości waluty kredytu właściwej na dzień uruchomienia i spłaty kredytu (walutowa klauzula waloryzacyjna – por. § 2 pkt 11 regulaminu).

15) Kredyt został udzielony na okres od 1.07.2005 r. do 31.07.2023 r. i miał być spłacony do 31.07.2023 r. w ratach miesięcznych, zgodnie z harmonogramem stanowiącym integralną część umowy (§ 3 i § 8.1 umowy).

16) W dniu 14.07.2005 r. strony zawarły aneks nr (...), w którym zmieniły kwotę kredytu na **78 450 CHF oraz kwotę prowizji na 980,63 CHF** (aneks nr (...) k. 175).

17) Wyplata kredytu nastąpiła na podstawie dyspozycji powodów w dniu 18.07.2005. r w kwocie 200 000 PLN (bezsporne, por. odpowiedź na pozew k. 154).

18) W okresie spłaty kredytu, tj. od 16.08.2005 r. do 30.01.2020 r. na poczet spłaty należności związanych z umową z rachunków powodów pobrano kwotę łącznie **270 405,07 zł**, w tym:

a) 267 721,10 zł tytułem spłaty kapitału kredytu i odsetek,

b) 2 633,97 zł tytułem zapłaty prowizji,

c) 50 zł tytułem opłat za monity,

(bezsporne, pismo k. 131, odpowiedź na pozew k. 154, zaświadczenie k. 47, wyjaśnienia na rozprawie).

19) Pismem z 24 stycznia 2020 r. powodowie zwrócili się do Sądu Rejonowego dla W. z wnioskiem o zawiązanie pozwanego Banku do próby ugodowej celem zapłaty przez pozwanego kwoty ponad 391 000 zł tytułem zwrotu świadczeń, jakie spełnili w wykonaniu nieważnej umowy kredytu. Na posiedzeniu sądu w dniu 21.07.2020 r. nie doszło do zawarcia ugody (pismo k. 80-82, potwierdzenie nadania k. 84, potwierdzenie odbioru zawiązania k. 150).

Sąd zważył, co następuje:

1. Zastrzec na wstępie trzeba, że znaczna część poniższych rozważań w istocie powiela argumentację wskazywaną przez Sąd w uzasadnieniach wyroków zapadających w innych sprawach na tle niemal identycznych stanów faktycznych i twierdzeń stron, zaś tam, gdzie zachodzą odmienności, znajduje to należyte odniesienie do treści ocenianej umowy, wniosków dowodowych stron oraz oceny poszczególnych żądań.

1. Powodowie domagali się ustalenia nieważności umowy kredytowej łączącej ich z pozwanym z uwagi na zawarcie w niej niedozwolonych i nieskutecznych postanowień umownych oraz zwrotu części świadczeń, jakie spełnili na rzecz pozwanego w jej wykonaniu. Na wypadek oddalenia tych żądań sformułowali też roszczenia ewentualne dotyczące ustalenia bezskuteczności części postanowień umowy i zwrotu nadpłaty w spłacie kredytu, do jakiej miało dojść w wyniku ich stosowania.

2. Wskazywane przez nich postanowienia dotyczyły mechanizmu denominacji kwoty kredytu wyrażonej w walucie szwajcarskiej, a wypłacanej i spłacanej w walucie polskiej i związanych z tym przeliczeń według kursów walut, które to kursy – według ich stanowiska - pozwany mógł kształtować dowolnie. W ocenie powodów skutkiem tego umowa jest sprzeczna z prawem i zasadami współżycia społecznego.

3. Zgodnie z art. 189 k.p.c. można domagać się stwierdzenia przez sąd istnienia lub nieistnienia stosunku prawnego lub prawa, jeżeli strona ma w tym interes prawny, rozumiany jako obiektywną potrzebę usunięcia wątpliwości lub niepewności co do istnienia lub charakteru stosunku łączącego ją z inną stroną. Przyjmuje się również, że interesu w wytoczeniu powództwa o ustalenie nie ma, jeżeli swój cel strona może osiągnąć formułując dalej idące żądanie, które będzie czynić zadość jej potrzebom, np. w formie żądania zwrotu świadczeń spełnionych na podstawie nieistniejącego lub nieważnego stosunku prawnego.

4. Jak już wskazano, powodowie zażądali jednocześnie stwierdzenia nieważności całej umowy, a nadto zwrotu pieniędzy, które zostały zapłacone na rzecz pozwanego w wykonaniu nieważnej umowy.

5. W ocenie Sądu samo uwzględnienie powództwa o zwrot pieniędzy nie wyczerpuje interesu prawnego powodów w odniesieniu do stwierdzenia nieważności umowy kredytowej łączącej ich z pozwanym. Interes prawny powodów w wytoczeniu takiego powództwa polega bowiem na tym, że w istocie domagają się definitywnego usunięcia niepewności prawnej co do istnienia nawiązanego na podstawie tej umowy stosunku prawnego lub jego treści w przypadku wyeliminowania niektórych jej postanowień z uwagi na ich niedozwolony charakter. Zgodnie z art. 385¹ Kodeksu cywilnego (k.c.) skutkiem eliminacji takich postanowień nie zawsze musi być upadek całej umowy, gdyż co do zasady powinna ona obowiązywać dalej w zmienionej treści. W przypadku umowy długoterminowej, jaką jest objęta pozwem umowa kredytu, żądanie zwrotu kwot wypłaconych lub wpłaconych może wynikać z różnych przyczyn (np. z tytułu zaległych rat, wskutek wypowiedzenia umowy, dokonania nadpłaty), zatem samo rozstrzygnięcie o uwzględnieniu lub oddaleniu żądania zapłaty na tle tej umowy nie zawsze wyeliminuje wątpliwości co do jej istnienia lub treści. Taką możliwość daje natomiast rozstrzygnięcie o żądaniu ustalenia nieważności lub nieistnienia stosunku prawnego, jakim jest umowa kredytu, wskutek jej upadku spowodowanego następczym powołaniem się przez kredytobiorcę – konsumenta na niedozwolony charakter niektórych jej zapisów.

6. Dla rozstrzygnięcia o żądaniach stron w pierwszej kolejności rozważyć zatem należało, jaki jest charakter umowy podpisanej przez strony i czy wskazywane przez powodów postanowienia miały charakter niedozwolony oraz skutków z tym związanych.

7. Zasadnicze postanowienia umowy w ocenie Sądu spełniają przesłanki z art. 69 ustawy z dnia 29.08.1997 r. – Prawo bankowe (w brzmieniu obowiązującym w dacie jej zawarcia – dalej pr. bank.) i pozwalają na uznanie jej za umowę kredytu bankowego. Znane są bowiem strony umowy, kwota i waluta kredytu (140.534 CHF), cel, na jaki został udzielony (budowa domu), zasady i termin jego spłaty (ratalnie do czerwca 2024 r.), wysokość oprocentowania

i zasady jego zmiany (suma stałej marży i zmiennej stopy bazowej) oraz inne niezbędne warunki wynikające z art. 69 ust. 2 powołanej ustawy.

8. Oceny tej nie zmienia okoliczność, że kwota udzielonego kredytu została określona i poddana oprocentowaniu w walucie szwajcarskiej, a miała być wypłacona i spłacana w walucie polskiej.

9. Zgodnie z art. 358 § 1 k.c. w jego brzmieniu z daty zawierania umowy stron (23.05.2006 r.), zobowiązania pieniężne na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej mogły być wyrażone tylko w pieniądzu polskim z zastrzeżeniem wyjątków przewidzianych w ustawie.

10. Już w tej dacie art. 69 ust. 2 pkt 2 pr. bank. przewidywał możliwość zawierania umów kredytu ze wskazaniem waluty obcej, zaś wyjątek dopuszczający tego typu umowy z udziałem banków wynikał z obowiązujących wówczas przepisów ustawy z dnia 27.07.2002 r. – Prawo dewizowe (pr. dewiz.).

11. Zgodnie z art. 3 ust. 1 i 3 pr. dewiz. oraz art. 1 i 2 pkt 18 pr. dewiz. dokonywanie obrotu dewizowego przez banki było dozwolone m.in. wówczas, gdy dotyczyło zawarcia umowy lub dokonania innej czynności prawnej powodującej lub mogącej powodować dokonywanie w kraju między rezydentami lub między nierezydentami rozliczeń w walutach obcych albo przeniesienie w kraju między rezydentami lub między nierezydentami własności wartości dewizowych, a także wykonywania takich umów lub czynności.

12. Nie ulega wątpliwości, że postanowienia umowy stron przewidywały rozliczenia kredytu w walucie szwajcarskiej.

13. Tym samym umowa stron mogła powodować rozliczenia w walutach obcych i przenoszenie własności wartości dewizowych, a zatem mieściła się w ramach ustawowego zezwolenia, stanowiącego jednocześnie wyjątek od zasady wyrażonej w art. 358 § 1 k.c.

14. Jak wynika z wniosku kredytowego i umowy kwota kredytu miała zostać określona w walucie szwajcarskiej, przy czym na wypadek wzrostu kursu waluty szwajcarskiej Bank zastrzegł sobie prawo obniżenia kwoty kredytu do pewnej wartości uzależnionej od wartości przedmiotu kredytowania, którą to wartość określono w walucie polskiej jako cenę zakupu kredytowanej nieruchomości (260 000 PLN). Wpłata i spłata kredytu miała przy tym następować wyłącznie w walucie polskiej.

15. Oznaczałoby to, że walutą zobowiązania kredytowego był frank szwajcarski, jednak walutą jego wykonania miała być waluta polska.

16. Istota umowy sprowadzała się zatem do zobowiązania Banku, że postawi do dyspozycji kredytobiorców pewną kwotę w PLN, która w dacie wypłaty stanowić miała równowartość kwoty wyrażonej dokładnie w CHF, zaś powodowie zobowiązali się spłacać w PLN równowartość rat kredytu wyrażonych w CHF według wartości takiej raty na dzień spłaty, z jednoczesnym zastrzeżeniem, że zobowiązanie Banku nie może przekroczyć pewnej granicy określonej w walucie wykonania zobowiązania (PLN, 76,92% wartości przedmiotu kredytowania).

17. Umowa stron zawiera zatem elementy przedmiotowo istotne, które mieszczą się w konstrukcji umowy kredytu bankowego, i jako taka stanowi jej w pełni dopuszczalny oraz akceptowany przez ustawodawcę wariant. O akceptacji takiej świadczy nadto wyraźne wskazanie tego rodzaju kredytów (denominowanych) w treści art. 69 ust. 2 pkt 4a i ust. 3 prawa bankowego oraz wprowadzenie art. 75b prawa bankowego, na podstawie nowelizacji tej ustawy, które to zmiany weszły w życie z dniem 26.08.2011 r.

18. Umowa taka jest nadto dopuszczalna na podstawie art. 353¹ k.c., zgodnie z którym strony zawierające umowę mogą ułożyć stosunek prawny według swego uznania, byleby jego treść lub cel nie sprzeciwiały się właściwości (naturze) stosunku, ustawie ani zasadom współżycia społecznego.

19. Istota umowy stron polegała bowiem na stworzeniu przez Bank możliwości wykorzystania przez powodów równowartości pewnej kwoty w walucie szwajcarskiej (do pewnej górnej granicy) z obowiązkiem zwrotu w określonym

czasie takiej równowartości tej kwoty, przy czym miernikiem tych wartości pozostawać miał kurs waluty szwajcarskiej do waluty polskiej.

20. Zauważyć trzeba, że ryzyko zmiany kursu waluty przyjętej jako miernik wartości świadczenia z zasady może wywoływać konsekwencje dla obu stron – w przypadku podwyższenia kursu podwyższając do określonej granicy wartość kredytu w PLN, którą miał oddać do dyspozycji Bank, a nadto podwyższając jego wartość, którą miał spłacać kredytobiorca, a w przypadku obniżenia kursu - obniżając wysokość tych świadczeń.

21. W konsekwencji trudno uznać, aby konstrukcja umowy kredytu denominowanego w walucie obcej, a realizowanego w walucie polskiej, była w swej zasadzie sprzeczna z prawem (zwłaszcza, że art. 69 prawa bankowego w brzmieniu obowiązującym od 26.08.2011 r. wprost wspomina o tego rodzaju kredytach, wcześniej zaś wspominał o konieczności wskazania w umowie waluty kredytu) lub zasadami współzycia społecznego. Ryzyko takiego ukształtowania stosunku prawnego obciąża bowiem obie strony.

22. Dodać trzeba, że powodowie mieli możliwość zapoznania się z umową i regulaminem, potwierdzili również ich otrzymanie przy podpisaniu umowy (por. § 24 umowy – k. 25), zaś powód przyznał, że czytał umowę pobieżnie. Przy zachowaniu należytej staranności mogli zatem uświadomić sobie ryzyko związane z odniesieniem kwoty kredytu do waluty szwajcarskiej, jednak w istocie zbagatelizowali je albo nie rozważyli dostatecznie wszystkich możliwych następstw takiego rozwiązania, o czym zresztą świadczą zeznania samego powoda. Ze swoich zaniechań nie mogą jednak wywodzić korzystnych dla siebie skutków prawnych i powoływać się na niedostatek swojej wiedzy o ryzyku kursowym, które – jak wskazano wyżej – z założenia dotyczy obu stron umowy.

23. Nie ma również przeszkód, by strony w umowie określiły sposób ustalania kursu dla uniknięcia wątpliwości na tym tle w toku wykonywania umowy. Zamieszczenie postanowień w tym zakresie samo w sobie nie narusza przepisów prawa, zasad współzycia społecznego, ani nie jest sprzeczne z naturą zobowiązania kredytowego.

24. Ustalony w umowie z konsumentem sposób ustalania kursu waluty przyjmowanego do rozliczeń umowy może natomiast być przedmiotem oceny, czy nie stanowi postanowienia niedozwolonego.

25. Zgodnie z art. 385¹ k.c. postanowienia umowy zawieranej z konsumentem, które kształtują jego prawa i obowiązki w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami lub rażąco naruszając jego interesy, nie są wiążące, jeżeli nie zostały uzgodnione indywidualnie. Nie dotyczy to postanowień określających główne świadczenia stron, w tym cenę lub wynagrodzenie, jeżeli zostały sformułowane w sposób jednoznaczny (§ 1). Nieuzgodnione indywidualnie są te postanowienia umowy, na których treść konsument nie miał rzeczywistego wpływu, co w szczególności odnosi się do postanowień umowy przejętych z wzorca umowy zaproponowanego konsumentowi przez kontrahenta (§ 3). Zgodnie z utrwalonym już orzecnictwem „wszelkie klauzule sporządzone z wyprzedzeniem będą klauzulami pozbawionymi cechy indywidualnego uzgodnienia i okoliczności tej nie niweczy fakt, że konsument mógł znać ich treść”, przy czym uznanie, że treść danego postanowienia umownego została indywidualnie uzgodniona wymagałoby wykazania, że „konsument miał realny wpływ na konstrukcję niedozwolonego (abuzywnego) postanowienia wzorca umownego”, a „konkretny zapis był z nim negocjowany” (por. wyrok SA w Warszawie z 14.06.2013 r. w sprawie VI ACa 1649/12, z 15.05.2012 r. w sprawie VI ACa 1276/11, wyrok SA w Poznaniu z 6.04.2011 r. w sprawie I ACa 232/11).

26. W związku ze stanowiskiem Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej (TSUE), zajęтым w wyroku z dnia 3.10.2019 r. w sprawie C-260/18 na tle wykładni dyrektywy 93/13/EWG, nie ulega już wątpliwości, że klauzule wymiany (czyli dotyczące kursów walutowych stosowanych do rozliczeń umów kredytowych) określają faktycznie główny przedmiot umowy (pkt 44 powołanego wyroku). Oznacza to, że postanowienia umowy stron w tym zakresie, jeżeli nie zostały sformułowane jednoznacznie, podlegają kontroli w celu stwierdzenia, czy nie mają charakteru niedozwolonego (art. 385¹ § 1 zd. drugie k.c.).

27. W przypadku uznania ich za niedozwolone, a tym samym za niewiążące kredytobiorcę, który zawiera umowę jako konsument, konieczne staje się również rozważenie skutków tego stanu rzeczy.

28. Nie ulega wątpliwości, że powodowie zawierali umowę jako konsumenci w rozumieniu art. 22¹ k.c.
29. W konsekwencji należy przejść do oceny postanowień dotyczących kursów używanych do przeliczenia zobowiązań stron w ramach umowy.
30. Ich istota sprowadza się do wskazania, że wysokość zobowiązań wynikających z umowy będzie wielokrotnie przeliczana z zastosowaniem dwóch rodzajów kursu waluty.
31. Bezspornie mechanizm (konkretny sposób) ustalania kursu nie został opisany w żaden sposób, gdyż umowa odwołuje się do kursu obowiązującego w Banku na potrzeby wypłaty kredytu, zaś stanowiący część umowy regulamin w zakresie zaliczania spłat w PLN odsyła tylko do „Tabeli kursów” obowiązującej w Banku (§ 34).
32. Oznacza to, że zgodnie z umową Bank miał całkowitą swobodę w zakresie ustalania kursu waluty.
33. Nie ulega wątpliwości, że zarówno umowa, jak i stanowiący jej część regulamin stanowiły wzorce stosowane w Banku.
34. Analiza zeznań powoda, wniosku kredytowego, umowy i regulaminu wskazuje, że kredytobiorcy mogli określić potrzebną im kwotę kredytu w PLN, wybrać inną walutę kredytu, określić przeznaczenie kredytu, uzgodnić okres kredytowania, sposób zabezpieczenia, wskazać rachunki do wypłaty i spłaty kredytu, ewentualnie próbować negocjować marżę, jako składnik oprocentowania, lub wysokość prowizji.
35. Nie ma jednak podstaw do przyjęcia, że pozostałe postanowienia, w szczególności dotyczące kursów stosowanych do przeliczeń walutowych, były możliwe do wynegocjowania, a przynajmniej nie wykazał tego pozwany.
36. Oznacza to, że postanowienia w zakresie kursów wymiany stosowanych w Tabeli nie były uzgodnione indywidualnie w rozumieniu art. 385¹ § 1 i 3 k.c.
37. Nie zmienia tego okoliczność, że kredytobiorcy nie wyrażali wątpliwości co do zapisów umowy lub nie formułowali do niej żadnych pytań lub propozycji poszczególnych postanowień. Taka postawa nie oznacza, że doszło do indywidualnego uzgodnienia wszystkich postanowień umowy. Dla wykazania takiego faktu konieczne byłoby bowiem udowodnienie nie tyle, że mieli możliwość formułowania pytań lub zgłaszania wniosków, lecz, że była im ona realnie przedstawiona w odniesieniu do poszczególnych postanowień i świadomie z niej zrezygnowali.
38. W konsekwencji, w ocenie Sądu nie ma podstaw do przyjęcia, że postanowienia umowy w zakresie mechanizmu ustalania kursu waluty, wyznaczającego wysokość zobowiązania powodów względem pozwanego, zostały w przypadku umowy stron uzgodnione indywidualnie.
39. Ponieważ powodowie wskazywali, że te postanowienia są niedozwolone, należało rozważyć, czy – skoro dotyczą głównego przedmiotu umowy – są wystarczająco jednoznaczne i czy wynikające z nich prawa lub obowiązki stron zostały ukształtowane sprzecznie z dobrymi obyczajami lub w sposób rażąco naruszający interesy powodów jako konsumentów.
40. Jak już wskazywano, odwołują się one do kursów, co do których nie wskazano, w jaki konkretnie sposób są one ustalane. To zaś nie pozwala na jednoznaczne określenie zakresu tych postanowień i konsekwencji płynących dla kredytobiorcy. Nie można uznać, aby tak sformułowane postanowienia były wystarczające jednoznaczne.
41. Kwestionowane postanowienia umowy wskazywały na dwa rodzaje kursów – kurs kupna do ustalenia wysokości kredytu, którą należy wypłacić w PLN oraz kurs sprzedaży do ustalenia wysokości kolejnych rat spłaty w PLN i spłaty całego zadłużenia w przypadku jego przeterminowania.

42. Ponieważ sposób ustalania tych kursów nie został określony w umowie, oznacza to, że mogły być one wyznaczone jednostronnie przez Bank, czego nie zmienia okoliczność, że w pewnym zakresie mógł być on doznawać ograniczeń ze strony nadzoru bankowego, czy z uwagi na sytuację gospodarczą, gdyż kredytobiorca nie miał na to żadnego wpływu.

43. Na tle tak ukształtowanych postanowień dotyczących kursu waluty, która ma być miernikiem przeliczania zobowiązań wynikających z umowy kredytu bankowego utrwalony jest już pogląd, że mają one charakter niedozwolony, gdyż są „nietransparentne, pozostawiają pole do arbitralnego działania banku i w ten sposób obarczają kredytobiorcę nieprzewidywalnym ryzykiem oraz naruszają równorzędność stron” (por. np. uzasadnienie wyroku SN w sprawie V CSK 382/18 i przywołane tam orzecznictwo). Wysokość kredytu wyrażonego w walucie obcej do wypłaty w walucie polskiej, a następnie wysokość, w jakiej spłaty w walucie polskiej będą zaliczane na spłatę kredytu wyrażonego w walucie obcej, zależą bowiem wyłącznie od jednej ze stron umowy.

44. Oznacza to, że po zawarciu umowy kredytobiorcy mieli ograniczoną możliwość przewidzenia wysokości kwoty, jaka zostanie im wypłacona, a następnie wysokości zadłużenia w PLN, skoro kursy wymiany w toku dalszego wykonywania umowy określić miał Bank, który nadto zastrzegł sobie prawo ograniczenia kwoty kredytu w przypadku zmiany kursu do pewnej górnej granicy. W sposób dowolny – do tej granicy – Bank mógł zatem kształtować wysokość swojego zobowiązania do wypłaty kwoty kredytu, zaś po wypłacie kredytu już bez żadnego ograniczenia mógł określić wysokość zobowiązania kredytowego w toku spłaty kredytu. Tym samym uzyskał też narzędzie do potencjalnego zminimalizowania niekorzystnych dla siebie skutków zmiany kursów na rynku międzybankowym lub zmian w zakresie oprocentowania (obniżka stopy bazowej), gdyż teoretycznie mógł je rekompensować zmianami kursu przyjętego do rozliczenia kredytu.

45. W ocenie Sądu przyznanie sobie przez pozwanego we wskazanych postanowieniach jednostronnej kompetencji do swobodnego ustalania kursów przyjmowanych do wykonania umowy prowadzi do wniosku, że były one sprzeczne z dobrymi obyczajami i naruszały rażąco interesy kredytobiorcy w rozumieniu art. 385¹ § 1 k.c., oceniane na datę zawarcia umowy (art. 385² k.p.c. – por. uchwała SN z 20.06.2018 r. w sprawie III CZP 29/17). Takie rozwiązania dawały bowiem Bankowi, czyli tylko jednej ze stron stosunku prawnego, możliwość przerzucenia na kredytobiorcę całego ryzyka wynikającego ze zmiany kursów waluty i pozostawiały mu całkowitą swobodę w zakresie ustalania wysokości jego zadłużenia przez dowolną i pozbawioną jakichkolwiek czytelnych i obiektywnych kryteriów możliwość ustalania kursu przyjmowanego do rozliczenia spłaty kredytu.

46. Nie ma przy tym znaczenia, czy z możliwości dowolnego kształtowania kursu Bank korzystał.

47. Dla uznania postanowienia umownego za niedozwolone wystarczy bowiem taka jego konstrukcja, która prowadzi do obiektywnej możliwości rażącego naruszenia interesów konsumenta, przy czym zgodnie z art. 385² k.c. ewentualna abuzywność postanowień umowy podlega badaniu na datę jej zawarcia z uwzględnieniem towarzyszących temu okoliczności i innych umów pozostających w związku z umową objętą badaniem (por. uchwała SN z 20.06.2018 r. w sprawie III CZP 29/17).

48. Skoro dla oceny abuzywności zapisów umowy istotny jest stan z daty jej zawarcia, to bez znaczenia dla tej oceny pozostaje, w jaki sposób pozwany wykonywał lub wykonuje umowę, w szczególności to, w jaki sposób ustalał, czy też ustala swoje kursy, czy odpowiadały one kursom rynkowym, w jaki sposób pozyskiwał środki na prowadzenie akcji kredytowej i w jaki sposób księgował, czy też rozliczał te środki oraz środki pobrane od kredytobiorców.

49. Co więcej, skoro oceny abuzywności dokonuje się na datę zawarcia umowy, bez znaczenia dla rozstrzygnięcia niniejszej sprawy pozostawały późniejsze zmiany tej umowy, wprowadzane na podstawie aneksów lub zmian regulaminu, precyzujących na przyszłość sposób ustalania kursu waluty. Miałyby one znaczenie, gdyby zostały zawarte w celu jednoznacznego wyeliminowania postanowień niedozwolonych, o których abuzywności kredytobiorca został poinformowany lub miał tego świadomość, a nadto godził się na ich zastosowanie do przeszłych rozliczeń, w ramach zmiany umowy decydując się na ich wyeliminowanie wyłącznie na przyszłość.

50. Sytuacji w tym zakresie nie zmienia również fakt wejścia w życie ustawy z dnia 29.07.2011 r. o zmianie ustawy – Prawo bankowe oraz niektórych innych ustaw (tzw. ustawa antyspreadowa). Przypomnieć bowiem należy, że powołana regulacja - w odniesieniu do wcześniej zawieranych umów o kredyt denominowany lub indeksowany do waluty innej niż polska i w zakresie części tego kredytu pozostałego do spłacenia - przewidywała obowiązek zawarcia w umowie szczegółowych zasad określania sposobów i terminów ustalania kursu wymiany walut, na podstawie którego w szczególności wyliczana jest kwota kredytu, jego transz i rat kapitałowo-odsetkowych oraz zasad przeliczania na walutę wypłaty albo spłaty kredytu. Nie odnosiła się zatem do tej części kredytu, która była spłacana wcześniej i nie usuwała abuzywności pierwotnych postanowień, nawet w przypadku zawarcia aneksu wprowadzającego na przyszłość zmiany wynikające z ustawy.

51. Bez znaczenia pozostaje też okoliczność, że w toku wykonywania umowy kredytobiorca mógł wnieść o przewalutowanie kwoty kredytu z CHF na PLN, skoro decyzja w zakresie została uzależniona od jednostronnej zgody Banku (por. § 35 regulaminu).

52. Podsumowując tę część rozważań, w ocenie Sądu wskazane wyżej postanowienia umowy dotyczące stosowania dwóch różnych rodzajów kursów, które mogły być swobodnie ustalone przez jedną ze stron umowy (Bank) nie zostały uzgodnione indywidualnie z powodami i kształtowały ich zobowiązania w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając ich interesy, a zatem miały charakter niedozwolony w rozumieniu art. 385¹ k.c. i w związku z tym nie wiążą powodów.

53. Wyeliminowanie wskazanych zapisów przy zachowaniu postanowień dotyczących określenia kwoty kredytu w CHF oznaczałoby, że kwota kredytu powinna zostać przeliczona na PLN, a kredytobiorca w terminach płatności kolejnych rat powinien spłacać raty w PLN, przy czym żadne postanowienie nie precyzowałoby kursu, według którego miałyby nastąpić takie rozliczenia.

54. Nie ma przy tym możliwości zastosowania w miejsce wyeliminowanych postanowień żadnego innego kursu waluty.

55. Zgodnie z wiążącą wszystkie sądy Unii Europejskiej wykładnią dyrektywy 93/13/EWG dokonaną przez TSUE w powołanym już wyżej wyroku z dnia 3.10.2019 r. w sprawie C-260/18:

a) w przypadku ustalenia, że w umowie zostało zawarte postanowienie niedozwolone w rozumieniu dyrektywy (którą implementowały do polskiego porządku prawnego przepisy art. 385¹ i nast. k.c.), skutkiem tego jest wyłącznie wyeliminowanie tego postanowienia z umowy, chyba że konsument następnie je zaakceptuje,

a) w drodze wyjątku możliwe jest zastosowanie w miejsce postanowienia niedozwolonego przepisu prawa o charakterze dyspozytywnym albo przepisem, który można by zastosować za zgodą stron, o ile brak takiego zastąpienia skutkowałby upadkiem umowy i niekorzystnymi następstwami dla konsumenta, który na takie niekorzystne rozwiązanie się nie godzi (pkt 48, 58 i nast. wyroku TSUE),

b) nie jest możliwe zastąpienie postanowienia niedozwolonego przez odwołanie się do norm ogólnych prawa cywilnego, nie mających charakteru dyspozytywnego, gdyż spowodowałoby to twórczą interwencję, mogącą wpłynąć na równowagę interesów zamierzoną przez strony, powodując nadmierne ograniczenie swobody zawierania umów (dotyczy m.in. art. 56 k.c., art. 65 k.c. i art. 354 k.c. - por. w szczególności pkt 57-62 wyroku TSUE),

c) w przypadku ustalenia, że wyeliminowanie postanowień niedozwolonych powoduje zmianę charakteru głównego przedmiotu umowy, nie ma przeszkód, aby przyjąć, zgodnie z prawem krajowym, że umowa taka nie może dalej obowiązywać (por. w szczególności pkt 41-45 wyroku TSUE),

d) nawet jeżeli skutkiem wyeliminowania niedozwolonych postanowień miałyby być unieważnienie umowy i potencjalnie niekorzystne dla konsumenta następstwa, decyzja co do tego, czy niedozwolone postanowienia mają

obowiązywać, czy też nie, zależy od konsumenta, który przed podjęciem ostatecznej decyzji winien być poinformowany o takich skutkach (por. w szczególności pkt 66-68 wyroku TSUE).

56. Brak możliwości stosowania norm o charakterze ogólnym nie pozwala na sięgnięcie do domniemanej woli stron lub utrwalonych zwyczajów (art. 65 k.c. i art. 56 k.c.), które w odniesieniu do innych stosunków prawnych pozwalałyby na ustalenie wartości świadczenia określonego w walucie obcej np. przez odniesienie się do tej waluty według kursu średniego ogłaszanego przez Narodowy Bank Polski (NBP) lub innych kursów wskazywanych przez strony w umowie.

57. Nie ma zwłaszcza możliwości sięgnięcia po przepis art. 358 § 2 k.c., który posługuje się kursem średnim NBP w przypadku możliwości spełnienia świadczenia wyrażonego w walucie obcej. Po pierwsze, świadczenie obu stron było ostatecznie wyrażone w walucie polskiej (wypłata kredytu i jego spłata następowały bowiem w PLN). Po drugie, wspomniany przepis nie obowiązywał w dacie zawarcia umowy (wszedł w życie z dniem 24.01.2009 r.), zaś uznanie pewnych postanowień umownych za niedozwolone skutkuje ich wyeliminowaniem z umowy już od daty jej zawarcia, co czyni niemożliwym zastosowanie przepisu, który wówczas nie obowiązywał. Nawet gdyby uznać, że art. 358 § 2 k.c. mógłby być stosowany do skutków, które nastąpiły po dacie jego wejścia w życie (przy wysoce wątpliwym założeniu, że skutki te nie są związane z istotą umowy stron – por. art. XLIX przepisów wprowadzających kodeks cywilny), to nadal brak byłoby możliwości ustalenia kursu, według którego należałoby przeliczać zobowiązania stron sprzed tej daty, czyli przede wszystkim ustalić wysokości zadłużenia w CHF po wypłacie kredytu.

58. W ocenie Sądu eliminacja postanowień określających kurs wymiany i brak możliwości uzupełnienia umowy w tym zakresie skutkuje obiektywnym brakiem możliwości jej wykonania przez obie strony zgodnie z jej istotą, tj. jako umowy kredytu bankowego.

59. Zgodnie z art. 69 ust. 1 pr. bank. umowa kredytu polega bowiem na tym, że Bank zobowiązuje się oddać do dyspozycji kredytobiorcy na czas oznaczony w umowie kwotę środków pieniężnych z przeznaczeniem na ustalony cel, a kredytobiorca zobowiązuje się do korzystania z niej na warunkach określonych w umowie, zwrotu kwoty wykorzystanego kredytu wraz z odsetkami w oznaczonych terminach spłaty oraz zapłaty prowizji od udzielonego kredytu.

60. Po wyeliminowaniu z umowy stron postanowień dotyczących kursów wymiany, wiadomo jedynie, że Bank zobowiązuje się postawić do dyspozycji kredytobiorcy równowartość określonej kwoty franków szwajcarskich w złotych polskich (nie więcej niż do pewnej granicy), lecz nie wiadomo, jak ma być ustalona ta równowartość (według jakiego miernika). Podobnie nie wiadomo, jaką kwotę powinien zwrócić kredytobiorca, która miałaby być równowartością rat określonych w CHF. W konsekwencji nie da się ustalić kwoty kredytu w walucie wykonania zobowiązania, a brak jednoznacznego określenia kwoty kredytu udostępnianego i podlegającego zwrotowi (czy to w postaci ściśle określonej kwoty, czy to przez ściśle i jednoznaczne określenie parametrów do jej ustalenia – np. kursu wymiany) oznacza brak jednego z przedmiotowo istotnych elementów umowy kredytu wskazanych w art. 69 pr. bank.

61. Brak jednego z takich elementów oznacza, że umowa jest niezgodna z art. 69 pr. bank. i tym samym sprzeczna z prawem i z tego względu nieważna (art. 58 k.c.).

62. Z podanych przyczyn, na podstawie art. 189 Kodeksu postępowania cywilnego (k.p.c.) w związku z art. 58 § 1 k.c. i art. 69 pr. bank, powództwo o ustalenie nieważności umowy stron należało uwzględnić – jak w pkt. I sentencji wyroku.

63. Zauważyć przy tym należy, że wprawdzie stwierdzenie nieważności umowy następuje **następczo** wskutek powołania się przez konsumenta na niedozwolone postanowienia, to jednak skutek nieważności powstaje od daty zawarcia umowy (ex tunc).

64. Nieważność umowy oznacza, że nie istnieje stosunek zobowiązaniowy między stronami, jaki miałby powstać w wyniku jej zawarcia i **następczo** odpada podstawa do świadczeń spełnianych w jej wykonaniu.

65. W konsekwencji, strony, które zawarły nieważną umowę, powinny sobie zwrócić wzajemnie otrzymane świadczenia. Skoro bowiem podstawa tych świadczeń, jaką była umowa, wskutek ustalenia abuzywności jej postanowień, została **następczo** uznana za nieważną i sprzeczną z prawem (choć ze skutkiem od daty jej zawarcia), świadczenia te są świadczeniami nienależnymi w rozumieniu art. 410 k.c.

66. Zastrzec przy tym trzeba, że ponieważ nieważność umowy jest skutkiem powołania się przez konsumenta na niedozwolony charakter niektórych jej postanowień, z czego mógł, lecz nie musiał skorzystać, w ocenie Sądu obowiązek zwrotu świadczeń stał się aktualny dopiero z chwilą skutecznego powiadomienia pozwanego Banku, że te postanowienia są kwestionowane i wywodzony jest z tego skutek w postaci nieważności umowy. Z tą bowiem datą pozwany Bank mógł najwcześniej dowiedzieć się o woli kredytobiorcy, jako konsumenta.

67. W niniejszej sprawie nastąpiło to z datą doręczenia Bankowi zawiadomienia do próby ugodowej (k. 88 i 150 – 24.04.2020 r.).

68. Zgodnie z art. 410 k.c. w przypadku świadczeń nienależnych zastosowanie znajdują przepisy art. 405 i nast. k.c., które przewidują obowiązek zwrotu korzyści uzyskanych kosztem innej osoby.

69. Oznacza to, że o ile pozwany w wyniku dokonywania potrąceń z rachunku kredytobiorcy uzyskał kwotę większą niż faktycznie wypłacił na podstawie dyspozycji uruchomienia środków z kredytu, winien zwrócić nadwyżkę. Jeżeli natomiast suma wpłat dokonanych przez kredytobiorcę jest niższa niż wypłacona przez Bank w wykonaniu umowy, to kredytobiorca byłby zobowiązany zwrócić mu różnicę.

70. W wyniku wypłaty kredytu w wykonaniu nieważnej umowy po stronie kredytobiorcy powstaje bowiem określona korzyść majątkowa, polegająca na zwiększeniu aktywów lub zmniejszeniu pasywów, do której dochodzi kosztem Banku. Korzyść ta jest stopniowo niwelowana przez kolejne wpłaty dokonywane przez kredytobiorcę na poczet nieważnej umowy, a w chwili, w której suma tych wpłat przekracza kwotę wypłaconą przez Bank, to po jego stronie dochodzi do powstania korzyści kosztem kredytobiorcy.

71. W sytuacji, w której świadczenia obu stron są **jednorodne** i ograniczają się do pieniądza **w tej samej walucie**, nie dochodzi również do sytuacji, w której świadczenie jednej ze stron podlegałoby zwrotowi w całości, bez potrzeby badania stanu wzajemnego „wzbogacenia”, czy też „zubożenia”. Po pierwsze, ponieważ obowiązek zwrotu świadczeń jest skutkiem nieważności umowy, nie ma podstaw do stosowania przepisów art. 494-495 k.c., a jedynie do zastosowania art. 496 k.c. (z racji odesłania art. 497 k.c.). Po drugie, nie ma racji oczekiwanie na zarzut Banku, że obowiązek zwrotu tego, co otrzymał w ramach dotychczasowej spłaty prowadziłby do wzbogacenia kredytobiorców o środki wypłacone w ramach umowy, gdyż – abstrahując, że narażałoby to ich na kolejny proces – to wszakże art. 410 k.c. jednoznacznie nakazuje do świadczeń nienależnych stosować „przepisy poprzedzające”, tj. art. 405-409 k.c., z których z kolei jednoznacznie wynika, że obowiązek zwrotu (nienależnego świadczenia) ogranicza się do wartości wzbogacenia (art. 405). Stąd Sąd nie podziela stanowiska zajętego przez Sąd Najwyższy w uzasadnieniu wyroku w sprawie V CSK 382/18 w tym zakresie, zwłaszcza, że przywołane w nim wcześniejsze orzeczenia dotyczące tego zagadnienia zapadały w odmiennych i nieprzystających do sprawy niniejszej stanach faktycznych, zwłaszcza w sytuacjach, gdy świadczenia wzajemnie uzyskiwane nie były jednorodnymi (por. np. wyrok SN z 15.05.2014 r., II CSK 517/13). Jednak nawet z tych orzeczeń płynie wniosek, że w przypadku świadczenia nienależnego należy badać, czy doszło do wzbogacenia odbiorcy świadczenia bądź czy majątek świadczącego uległ zmniejszeniu (por. uzasadnienie wyroku z dnia 9.08.2012 r. w sprawie V CSK 372/11). Nieprzekonujące są też argumenty powołane w uzasadnieniu uchwały z dnia 16.02.2021 r. w sprawie III CZP 11/20, która pomija aspekt tożsamości zdarzenia, z którego wynika zarówno przysporzenie, jak i zubożenie po obu stronach umowy kredytu, jakim jest jej wykonywanie w celu zwrotu wzajemnych świadczeń, czego nie zmienia okoliczność, że stały się one następczo nienależne. To zaś oznacza, że miarą zwrotu tego, co kredytobiorcy świadczyli w wykonaniu nieważnej umowy zawsze będzie co najmniej ich zubożenie, a zatem wyłącznie nadwyżka ponad uzyskaną kwotę kredytu – o ile są one wyrażone **w tej samej walucie**.

72. Na gruncie niniejszej sprawy, skoro kredytobiorcy spłacali kredyt wyłącznie w PLN, pozwany winien im zwrócić nadwyżkę uzyskaną ponad kwotę przekazanego im kredytu.

73. Tytułem kredytu powodowie otrzymali od Banku kwotę **200 000 PLN**, zaś suma kwot pobranych w wykonaniu nieważnej umowy w okresie do stycznia 2020 r. (zakres wskazany w pozwie) wyniosła **270 405,07 zł**. Oznacza to, że w wyniku upadku umowy Bank powinien powodom zwrócić różnicę, która wypada na korzyść powodów w kwocie **70 405,07 zł**.

74. Nie sposób przy tym podzielić twierdzenia pozwanego, że po jego stronie nie doszło do wzbogacenia. Nie wykazano bowiem w żaden sposób, by uzyskaną od powodów kwotę zużył w sposób nie skutkujący po jego stronie przysporzeniem majątku odpowiadającym kwocie spłat, względnie nie zmniejszył swoich pasywów.

75. Nie było przy tym podstaw do uwzględnienia zarzutu przedawnienia tego roszczenia.

76. Zgodnie z art. 118 k.c. w brzmieniu obowiązującym do dnia 9.07.2018 r., termin przedawnienia roszczeń powodów jako konsumentów o zwrot świadczenia nienależnego spełnianego ratalnie (a zatem nie mającego charakteru świadczenia okresowego, ani świadczenia z umowy rachunku bankowego) wynosił 10 lat, a w związku z treścią art. 5 ust. 3 ustawy z dnia 13.04.2018 r. o zmianie ustawy – Kodeks cywilny oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2018 r., poz. 1104) dla oceny ich przedawnienia nadal należy stosować przepisy dotychczasowe. Oznacza to, że roszczenie o zwrot pierwszej z zapłaconych rat przedawniało się po upływie 10 lat od daty jej płatności, a kolejnych rat płatnych miesięcznie, z każdym kolejnym miesiącem.

77. W niniejszej sprawie dostrzec trzeba, że zawezwanie do próby ugodowej dokonane pismem z 24.01.2020 r., zgodnie z art. 123 § 1 pkt 1 k.c., przerwało bieg przedawnienia roszczeń powodów w tym dniu jeszcze nie przedawnionych, a zatem dotyczących okresu 10 lat przed tą datą.

78. Roszczenia powodów o zwrot rat zapłaconych nienależnie należało zatem uznać za przedawnione za okres poprzedzający 10 lat przed datą zawezwania, tj. za okres od 16.08.2005 r. do 24.01.2010 r. Zgodnie z zaświadczeniem pozwanego w tym czasie na poczet spłaty kredytu pobrano 71 002,52 zł (k. 47-48), a zatem w tym czasie nie doszło jeszcze do zubożenia po ich stronie i jednocześnie wzbogacenia pozwanego, skoro wypłacona kwota kredytu była wyższa (200 000 zł). Tym samym do wzbogacenia pozwanego o wskazaną wyżej kwotę **70 405,07 zł** doszło w okresie późniejszym, nie wykraczającym poza 10 lat przed zawezwaniem do próby ugodowej.

79. Żądanie zwrotu zostało sformułowane w zawezwaniu do próby ugodowej, które doręczył pozwanemu Sąd Rejonowy dla W. w sprawie(...)w dniu 24.04. 2020 r. (por. k. 148-149). Termin posiedzenia w tej sprawie wyznaczono na 21.07.2020 r. Do tej daty pozwany miał możliwość analizy sytuacji faktycznej i prawnej oraz uwzględnienia roszczenia powodów, a skoro do tego nie doszło, po dniu posiedzenia, tj. od 22.07.2020 r. znalazł się w opóźnieniu z jego spełnieniem, które to opóźnienie - zgodnie z art. 481 § 1 i 2 k.c. - upoważniało powodów do żądania odsetek ustawowych z tego tytułu.

80. Z tych względów żądanie zapłaty uwzględniono do kwoty **70 405,07 zł** wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia 22.07.2020 r., oddalając żądanie zapłaty w pozostałej części – jak w pkt. II sentencji wyroku.

81. Ustalenie nieważności umowy sprawia, że odpadła podstawa do wystawienia i przekazania pozwanemu weksla in blanco, który zgodnie z § 12 umowy miał zabezpieczać jej wykonanie, czyli spłatę kredytu. Dokument ten został wystawiony przez powodów, a wskutek upadku umowy pozwany utracił podstawę do jego posiadania i winien zwrócić ten dokument. Skoro bowiem zgodnie z art. 50 prawa wekslowego można żądać zwrotu weksla zupełnego za zapłatą sumy regresowej (wekslowej), tym bardziej można żądać takiego zwrotu w przypadku, gdy odpadła podstawa wystawienia weksla, a tym samym wykluczona została możliwość jego wypełnienia.

82. Z tej przyczyny i na podstawie art. 222 § 1 k.c. i art. 50 prawa wekslowego stosowanego przez analogię, w pkt. III sentencji wyroku nakazano pozwanemu wydanie powodom weksla in blanco, o którym mowa w pkt. 12 umowy kredytu.

KOSZTY PROCESU

83. Zgodnie z art. 98 k.p.c. strona przegrywająca proces jest zobowiązana do zwrotu kosztów stronie wygrywającej. Zasada ta doznaje modyfikacji w art. 100 i 102 k.p.c., które przewidują, że w przypadku częściowego uwzględnienia żądań koszty będą wzajemnie zniesione lub stosunkowo rozliczone (art. 100), zaś w wypadkach szczególnie uzasadnionych sąd może zasądzić od strony przegrywającej tylko część kosztów lub nie obciążać jej w ogóle kosztami (art. 102).

84. Wartość przedmiotu sporu wskazana przez powodów wynosiła 400 001 PLN (k. 97v). Z trzech żądań uwzględniono żądanie ustalenia nieważności umowy (200 000 zł), żądanie zapłaty do kwoty 70 405,07 zł i żądanie wydania weksla, co oznacza, że powództwo uwzględniono w zaokrągleniu w 68%.

85. Koszty procesu po stronie powoda obejmowały:

- uiszczoną opłatę od pozwu (1000 zł),

- opłatę za pełnomocnictwo (17 zł),

- wynagrodzenie pełnomocnika (adwokata) w stawce wynikającej z § 2 pkt 7 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22.10.2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie (10 800 zł),

co oznacza, że zasadne koszty procesu po ich stronie wyniosły 8 036 zł (w zaokrągleniu do pełnego złotego 68% sumy kosztów wskazanych wyżej).

86. Po stronie pozwanego koszty te obejmowały opłatę za pełnomocnictwo i wynagrodzenie pełnomocnika (radcy prawnego) w stawce wynikającej z § 2 pkt 7 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22.10.2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (10 817 zł), co oznacza, że za zasadne można uznać 3 461 zł (w zaokrągleniu 32 % sumy kosztów wskazanych wyżej).

87. Różnica w kwocie 4 575 zł wypada na korzyść powodów i dlatego, na podstawie art. 100 k.p.c. zasądzono ją na ich rzecz w pkt. IV sentencji wyroku.